

MEZŐGAZDASÁGI NÉPOKTATÁS

FELELŐS SZERKESZTŐ:
SZÉP LÁSZLÓ

A GAZDASÁGI SZAKTANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

262 eln. szám.
1940.

MEGHIVÓ.

A „Gazdasági Szaktanitók Országos Egyesülete”

folyó évi október hó 12-én (szombaton) délelőtt 9 órai kezdettel Budapesten a „Ferencz József Tanitók Háza” (VIII. Szentkirályi u. 47. szám) dísztermében

ÉVI RENDES KÖZGYŰLÉSÉT

tartja. Erre az egyesület tiszteletbeli, rendes és pártoló tagjait, valamint az ügyeink iránt érdeklődő mélyen tisztelt vendégeinket, mély tisztelettel meghívom.

Tárgysorozat:

I. rész:

1. Elnöki megnyitó.
2. Előadás: „A magyar mezőgazdasági népoktatás célkitűzései és keretei”. Tartja: Dr. Loczka Alajos tanügyi főtanácsos, V. 2. ügyosztály vezetője.
3. Ismertető: „A Mezőgazdasági Népiskolák munkaterve”. Tartja: Kurdy Sándor mezőgazdasági népiskolai igazgató.

10 perc szünet.

II. rész:

4. Elnöki beszámoló az egyesületi ügyekről.
5. Számvizsgáló bizottsági jelentés az 1940. évi számadásokról.
6. Az 1941. évi költségvetés előirányzata.
7. Tanulmányi segélyek odaitélése.
8. „Rádly üdülőház” gondnokának jelentése.
9. A „Mezőgazdasági Népoktatás” iapszerkesztőjének jelentése.
10. Könyv- és gyűjteménytáros jelentése.
11. Esetleges indítványok. (A közgyűlés csak azokat tárgyalhatja, melyek a közgyűlés előtt legalább nyolc nappal előbb beérkeznek.)

III. rész:

12. Tanulmányi kirándulás a „M. Kir. Vetőmagvizsgáló Intézet”-hez.

Pigniczky Ferenc s. k.
az orsz. egyesület elnöke.

Figyelmeztetés! Tekintettel arra, hogy a közgyűlés pontosan 9-kor megkezdődik, feltétlen pontos megjelenést kérek.

261. eln. szám.

1940.

Meghívó.

A Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesületének választmánya

f. évi október hó 11-én (péntek) d. u. 3 órai kezdettel Budapesten a Ferencz József Tanítók Háza kistermében rendes ülést tart, melyre a tisztikart, választmányi tagokat tisztelettel meghívom.

T á r g y s o r o z a t :

1. Elnöki beszámoló és bejelentések.
2. A rendes közgyűlés előkészítése:
  - a) az 1940. évi zárszámadásokról szóló számv. bizottsági jelentés,
  - b) az 1941. évi költségelőirányzat tárgyalása,
  - c) tanulmányi segélyek odaitélése,
  - d) a „Rádly üdülőház“ gondnoki jelentése,
  - e) főszerkesztői jelentés,
  - f) könyv- és gyűjteménytárosi jelentés,
  - g) indítványok.

Szekszárd, 1940. október hó 1-én

Pigniczky Ferenc s. k.
az orsz. egyesület elnöke.

Közgyűlési figyelmeztető. Felhívom azon tagok figyelmét, akik október hó 12-én a „Tanítók Háza“ étkezőjét akarják igénybe venni (egy ebéd teríték 1.26 P), hozzám e szándékukat úgy jelentsék be (egy iskolától egy lapon is lehet), hogy azok október hó 8-án reggel kezeim között legyenek, mert *kizárólag* csak azok részesülhetnek étkezésben, akiknek 3 nappal előbb ebédet rendeltek. A jelentkezés kötelező. Elnök.
Szekszárd, Bezerédy u. 23. szám.

1940. XX. törvénycikk az iskolázási kötelezettségről és a nyolcosztályos népiskoláról.

1. §. (1) A népiskola feladata, hogy a gyermekeket vallásos és erkölcsös állampolgárokká nevelje, illetőleg a nemzeti művelődés szellemének megfelelő általános és gyakorlati irányú alapképzéshez juttassa és ezáltal az életben való helytállásra és további tanulmányokra is képessé tegye. Ezért minden gyermek szülőjének (atyjának, gyámjának, gazdájának) gondoskodnia kell arról, hogy a gondviselése alatt álló gyermek népiskolai oktatásban és nevelésben részesüljön.

(2) A gondviselőnek jogában van a gyermeket akár lakóhelyén, akár más községben levő és bármilyen jellegű nyilvános népiskolába beíratni és járattatni.

(3) A gondviselőnek arról is gondoskodnia kell, hogy a gondviselése alatt álló gyermek vállalási kötelezettségének — beleértve a vasárnapi és ünnepnapon istentiszteleten való részvételt is — eleget tegyen.

2. §. (1) A népiskolának nyolc osztálya van.

(2) A népiskola két tagozatra oszlik. Az alsó tagozat az első, második, harmadik és negyedik; a felső tagozat pedig — falusi és városi népiskolák számára külön-külön tanítástervvel — az ötödik, hatodik, hetedik és nyolcadik osztályokat foglalja magában.

3. §. (1) A népiskola első osztályába csak azt a gyermeket lehet felvenni, aki hatodik életévét az iskolai év kezdetétől közvetlenül megelőző június hó 30. napjáig már betöltötte.

(2) Indokolt esetben a népiskola helyi hatósága engedélyt adhat olyan gyermek felvételére is, aki hatodik életévét az iskolai év első naptári hónapjának, vagyis szeptember hónapnak 15. napjáig tölti be.

4. §. (1) Az iskolázási kötelezettség a gyermek hatodik életévének betöltésével kezdődik és kilenc iskolai éven át szakadatlanul tart.

(2) A gyermek nyolc tanéven át mindennapi népiskolai oktatásban és nevelésben, avagy hat tanéven át mindennapi népiskolai és két tanéven át mindennapi mezőgazdasági népiskolai oktatásban és nevelésben, a kilencedik évben pedig gyakorlati gazdasági oktatásban részesül.

(3) Ha a tanuló a nyolc tanévre terjedő mindennapi népiskolai tanítás ideje alatt a tantervben meghatározott ismereteket és készségeket nem sajátította el, a királyi tanfelügyelő a népiskola látogatásának kötelezettségét az iskola helyi hatóságának (gondnokságának, iskolaszékének) a tanító (tanítótestület) jelentése alapján tett javaslatára egy évvel meghosszabbíthatja.

5. §. A vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelettel állapítja meg azokat a nyilvános iskolákat, amelyek rendszeres és megszakítás nélkül történő látogatása a tanulót a népiskola felső ta-

gozatának, vagy a tagozat egyes osztályainak, illetőleg a népiskola ötödik, vagy hatodik osztályának és a mezőgazdasági vagy továbbképző népiskolák látogatásától, valamint a 4. §. (2) bekezdésében meghatározott gyakorlati gazdasági tanításban való részvételtől mentesíti.

6. §. (1) Az iskolai év a népiskolában szeptember hó 1. napjával kezdődik és augusztus hó 31. napján fejeződik be.

(2) A gyermek a megállapított iskolázási kötelezettség egész tartama alatt az iskola fegyelmi hatósága alá tartozik. A fegyelmi jog gyakorlását a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletben szabályozza.

7. §. (1) A népiskola alsó tagozatában a szorgalmi idő szeptember hó elejétől június hó végéig tart. Ezt a szorgalmi időt megrövidíteni nem lehet.

(2) A népiskola felső tagozatában, valamint a mezőgazdasági népiskola első és második évfolyamában a szorgalmi idő legalább hat hónapig — rendszerint október hó 15. napjától április hó 15. napjáig — tart.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott szorgalmi időt a helyi társadalmi és gazdasági viszonyok figyelembevételével a vallás- és közoktatásügyi miniszter, nem állami iskolák tekintetében az iskolafenntartónak, egyházi hatóság alatt álló népiskolák tekintetében pedig a fenntartó hatóságának meghallgatásával, illetőleg előterjesztésére legfeljebb három hónappal meghosszabbíthatja.

(4) A kilencedik évben (4. §. (2) bekezdés) a szorgalmi idő összesen legfeljebb 40 gyakorlati tanítási napra terjedhet; ezt a szorgalmi időt a vallás- és közoktatásügyi miniszter osztja be.

8. §. (1) A királyi tanfelügyelő felmentheti a gyermeket a nyilvános népiskolába való járás alól, ha a gyermek testi és szellemi fejlettsége korához képest fogyatékos, vagy ha a népiskolába járás a gyermek egészségét vagy biztonságát veszélyezteti.

(2) Az (1) bekezdésben említett gyermekek oktatását és nevelését a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelettel szabályozza.

(3) Az a gyermek, akit a királyi tanfelügyelő a nyilvános iskolabajárástól felmentett, köteles évenként valamelyik nyilvános népiskolában vizsgát tenni. Ezen a vizsgán az oktatási és nevelési eredmények tekintetében alkalmazott mérték a nyilvános népiskolába járó tanulók részére meghatározott mértéknél alacsonyabb nem lehet. Amennyiben a vizsgán az tűnnék ki, hogy az oktatás és nevelés nem volt kielégítő, a népiskola helyi hatósága a gyermek gondviselőjét a gyermek nyilvános népiskolába való beíratására és járattatására kötelezi.

9. §. (1) A királyi tanfelügyelő a szükséghez képest hosszabb vagy rövidebb időre kizárja a

a gyermeket a nyilvános népiskolából, ha

- a) olyan testi fogyatkozása van, amely a tanulmányokban a megfelelő előhaladást, avagy más gyermekekkel való együtt tanulást lehetetlenné teszi,
- b) ragályos betegségben szenved,
- c) elmebeteg vagy gyenge elméjű,
- d) a többi gyermek erkölcsösségét veszélyezteti.

(2) A nyilvános népiskolából kizárt gyermekek iskolázási kötelezettsége fennmarad; oktatásukat és nevelésüket a vallás- és közoktatásügyi miniszter a belügyminiszterrel egyetértésben rendelettel szabályozza.

10. §. (1) A népiskola tantervét és a gyakorlati gazdasági tanítás (4. §. (2) bekezdés) anyagát a vallás- és közoktatásügyi miniszter állapítja meg.

(2) Egyházi hatóság alá tartozó népiskola tantervét a vallás- és közoktatásügyi miniszter jóváhagyásával az iskolafenntartó egyházi hatóság állapítja meg. Ez a tanterv a kitűzött célok tekintetében azonos az országos tantervvel, tanítási anyag tekintetében azzal terjedelemben megegyezik.

(3) A népiskola felső tagozatának tantervét úgy kell megállapítani, hogy a nemzetnevelési, nemzetvédelmi és közismereti tárgyakon felül városi népiskolákban általános irányú gazdasági, ipari és kereskedelmi ismereteket, falusi népiskolákban mezőgazdasági irányú gyakorlati gazdasági ismereteket, a leányiskolákban pedig nevelési, háztartási és kertészeti ismereteket tanítsanak.

(4) A vallás- és közoktatásügyi miniszter állami népiskolák tekintetében a községi előljárásságnak (polgármesternek), nem állami népiskolák tekintetében az iskolafenntartónak, az egyházi hatóság alatt álló népiskolák tekintetében pedig az iskolafenntartó egyházi hatóságának kérelmére a helyi gazdasági viszonyokhoz képest megengedheti, hogy városi népiskola felső tagozatában a falusi népiskolák tanterve szerint, falusi népiskola felső tagozatában pedig városi népiskolák tanterve szerint tanítsanak.

11. §. (1) Az a tanuló, aki a népiskola felső tagozatát az átlagot meghaladó eredménnyel végezte el, felvételi vizsga sikeres kiállása esetében tanulmányait a 1938. évi XVIII. t.-c. harmadik részében szabályozott gazdasági középiskolákban folytathatja.

(2) A felvételi vizsga anyagát, helyét, időpontját és díját a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

(3) A felvételi vizsga sikeres kiállása esetében a (2) bekezdésben említett díjat vissza kell téríteni.

12. §. A vallás- és közoktatásügyi miniszter — a községek (városok) által fenntartott népiskolák tekintetében a belügyminiszterrel egyetértően — állapítja meg azt, hogy az iskolafenntartók népiskoláikat mily sorrendben és időben kötelesek a törvény rendelkezéseinek megfelelően átszervezni.

13. §. Azt a gondviselőt (1. §.), aki a gondviselése alatt álló iskolaköteles korban levő gyer-

meket a rendes beiratások alkalmával be nem íratta, a községi előljárásság (polgármester) megfelelő határidő kitűzésével írásban felhívja kötelezettségének teljesítésére és mulasztásának igazolására. Ha a gondviselő a beiratási kötelezettségének a kitűzött határidő alatt sem tesz eleget, az iskolába be nem írt gyermeket a községi előljárásság (polgármester) megkeresésére az illetékes népiskola helyi hatósága hivatalból beírja a népiskolába.

14. §. (1) A népiskola helyi hatósága köteles gondoskodni arról, hogy az iskola minden tanítója a szorgalmi idő két első hónapjában hetenkint, azután pedig kéthetenként az igazolatlanul mulasztó gyermekekről kimutatást készítsen. A kimutatásban fel kell tüntetni, hogy a gyermek hány tanulmányi napot és istentiszteletet mulasztott el.

(2) A népiskola helyi hatósága a kimutatás alapján a mulasztó gyermek gondviselőjét írásban felhívja, hogy a gyermeknek iskolába vagy istentiszteletre járatásáról gondoskodik.

(3) Ha a felhívás után a gyermek ugyanabban az iskolai évben ismét igazolatlanul mulaszt, az iskola helyi hatóságának megkeresésére a községi előljárásság (polgármester) a gyermek gondviselőjére pénzbírságot szab ki. A pénzbírság összegét a mulasztott napok vagy istentiszteletek számának, a mulasztás ismétlődésének, valamint a gondviselő vagyoni és kereseti viszonyainak figyelembevételével kell megállapítani. A pénzbírság összege húsz pengőt nem haladhat meg.

15. §. Kihágást követ el és az 1928. X. t.-c. rendelkezései értelmében pénzbüntetéssel büntetendő a gondviselő (1. §.)

a) ha a gondviselése alá tartozó iskolaköteles gyermeket a községi előljárásság (polgármester) által kitűzött határidő alatt nem írta be a népiskolába (13. §.)

b) ha a gondviselése alá tartozó iskolaköteles gyermek ugyanabban az iskolai évben a népiskola helyi hatóságának figyelmeztetése után és a községi előljárásság (polgármester) által alkalmazott bírság után igazolatlan iskolai vagy istentiszteleti mulasztás miatt negyedik ízben is felvétetik a mulasztási kimutatásba. (14. §.)

c) ha — amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — a népiskola helyi hatóságának vagy a községi előljárásság (polgármesternek) az iskolázási kötelezettség teljesítésének biztosítására irányuló intézkedését meghiúsítja.

16. §. (1) A 15. §-ban meghatározott kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, a m. kir. rendőrség működési területén, az m. kir. rendőrségnek, mint rendőri büntetőbírósnak a hatáskörébe tartozik. Az 1929. XXX. t.-c. 59. §. (1) bekezdésének 3. pontjában foglalt rendelkezés szempontjából szakminiszternek a vallás- és közoktatásügyi minisztert kell tekinteni.

(2) A királyi tanfelügyelő a 15. §-ban meghatározott kihágás miatt indított rendőri büntető el-

járásban a szakképviselő jogait gyakorolja.

(3) A jelen törvény alapján befolyó bírságokat és pénzbüntetéseket a népiskolába járó szegény gyermekek segélyezésére kell fordítani.

17. §. Azokban a községekben, ahol valamennyi tanköteles befogadására alkalmas nyolcosztályos népiskola, avagy mindennapi tanításra berendezett mezőgazdasági népiskola még nincs, a gondviselő a 4. §. (2) bekezdésében meghatározott iskolázási kötelezettségének az átmeneti idő alatt eleget tesz akkor is, ha gondoskodik arról, hogy gyermek a népiskola hatodik osztályának elvégzése után három tanéven át továbbképző népiskolai oktatásban részesüljön.

18. §. Ez a törvény az 1940. év szeptember havának 1. napján lépett hatályba és végrehajtásáról a vallás- és közoktatásügyi miniszter gondoskodik.

(2) Ennek a törvénynek hatálybalépésével az 1868. XXXVIII. t.-c. 52-56. §-ai, valamint az 1921. XXX. t.-c. hatályukat veszítik.

* * *

Közöljük a törvényt szó szerinti szövegében, hogy ezzel pontos tájékoztatást adjunk az új iskolázási rendszer alapjáról. Megjelent az 1940. évi országos törvénytárban július hó 12-én.

Gyümölcsstermesztési tanfolyamok felnőttek részére

Nemsokára a téli gondokkal együtt reánk szakadnak a hosszú téli esték, amikor a gazda is beszorul a szobájába s lesz ideje bőven az olvasgatásra, továbbképzésre. Ilyenkor szervezhetnek sokszor egymástól különállóan, úgy a földmivélsügyi minisztérium, a gazdasági kamarák, a különböző egyesületek, valamint a népmivélségi bizottságok *továbbképző tanfolyamai*, amelyekbe iskoláink tanterületei szívesen kapcsolódnak bele. Sőt joggal mondhatjuk, hogy elsősorban illetékesek ily tanfolyamok tartására, mert a *helyi viszonyokat és kívánalmakat* minden esetre jobban ismerik, azon, bár kiváló képzettségű szakembereknél, akik ezeknek hiányában sokszor csak legjobb belátásuk szerint, vagy ötletszerűen kénytelenek összeállítani az előadások illetve tanfolyamok anyagát. Lássuk most már, hogyan kell a gyümölcsstermesztési tanfolyamokra felkészülnünk, hogyan kell azok anyagát összeválogatnunk, hogy a sikert biztosíthassuk.

Mielőtt a gyümölcsstermesztési tanfolyamok anyagát összeállítanánk, körül kell nézni azon vidék gyümölcsös kerteiben. *Az előadónak tehát ismernie kell a helyi gyümölcsösökben gyakrabban előforduló hibákat, de a követésre méltó példákat is.* Ezért legalább a tanfolyamot megelőző kora tavasztól késő őszig a fontosabb időszak kerti munkáit, mint a telepítés, ültetés, alakító- és ritkító-metszések, hernyózás, permetezések, gyümölcserés, szedés, őszi talaj és egyéb ápolási munkákat a gyümölcsösökben megfigyeli. A gyümölcsstermesztőkkel az által, hogy a tetthelyén útbaigazítással és tanáccsal szolgál, már kapcsolatokat létesít. *Csak így tudunk betekintést nyerni községünk gyümölcsstermesztési viszonyaiba, így látjuk meg a hibákat s egyszersmind a tennivalókat is,* amelyekkel a hibák elkerülhetők, megjavíthatók, vagy legalább mérsékelhetők lennének. Csak a helyszínen végzett és mindenre kiterjedő tájékozódás után vállalkozhatunk arra, hogy községünk gyümölcsstermesztőit — mi-

után a személyes érintkezés folytán már bizalmukat is megnyertük — a tél folyamán egy gyümölcsstermesztési tanfolyamra összegyűjtjük.

Nagyobb és mélyebb a sikere azoknak a tanfolyamoknak, amelyekben az egyes előadók egymásba kapcsolódóan *felölelik a helyi gyümölcsstermesztés fontosabb kérdéseit és a hallgatóságnak kerek egészet és lehetőleg minden felmerülő kérdésére választ is nyújtanak.* Az alábbiakban természetesen csak általánosságban mutathatunk be egy 4 hetes, heti 3 órás, összesen tehát 12 órás tanfolyamnak az anyagát, mert amint már fentebb is hangsúlyoztam, az anyagot mindig a helyi viszonyoknak és kívánalmaknak megfelelően válogassuk össze.

Hó	Óra	A tanfolyam előadási anyaga
N o v e m b e r	1	Gyümölcsstelepítés. Házi és haszongyümölcsös.
	2	Öltványok beszerzése és kiültetése.
	3	Őszi munkák a gyümölcsösben: koronaritkítás, törzstisztogatás, stb.
	4	Lombhullás utáni permetezés: a permetező-szer elkészítése és a permetezések végrehajtása.
	5	A gyümölcscsok trágázása (ideje, módja, mennyisége.)
	6	Tavaszi munkák a gyümölcsösben: hernyózás, alakító-metszések, oltás, stb.
	7	Rügyfakadás előtti permetezések végrehajtása.
	8	Nyári permetezések végrehajtása.
	9	Gyümölcscrítítás, zacskózás, érés és szedés.
	10	Gyümölcscsosztályozás, csomagolás, értékesítés és eltartás.
	11	Községünk gyümölcscsöveinek állati kártevői és az ellenük való védekezés.
	12	A gyakrabban előforduló gombabetegségek és az ellenük való védekezés.

Az egyes órák anyagát sohasem nyújtuk szintelen egyhangú felolvasás vagy elméleti fejtegetések alakjában. Induljunk ki a helyi viszonyokból, vagy a gyümölcsösökben látható és javításra szoruló hibákból, illetve a követendő jó példákból. Amikor a hibákat felhozzuk, egyszersmind rámutassunk azokra a helyes eljárásokra is, amelyeket a gyümölcsstermesztőknek követni kell, hogy munkájuk eredményes legyen. Még jobban le tudjuk kötni hallgatóságunk figyelmét a vetített képek, vagy egyéb szemléltetéssel kísért előadással, amelyek közvetlenségét és maradandóságát nem is kell bővebben magyarázni. Előadásainkhoz vetítógépet a Várm. Népművelési Bizottságtól, diaposítiveket pedig a vallás- és közoktatásügyi minisztérium diapositiv kölcsönző osztályától igen csekély használatdíj ellenében nyerhetünk.

Törekedjék az előadó arra, hogy minél több gyakorlati életből vett példák, továbbá a gyümölcsösökben nyert megfigyelésnek, elmondásával tegye élvezetesebbé az előadását. Az egyszerű falusi nép lelkéhez pedig csak az tud közel férközni aki az Ő nyelvén és észjárása szerint szól hozzájuk.

Elmélyítjük az elmondottakat s egyszersmind gyümölcsstermesztőinkkel a szorosabb kapcsolatokat is ápoljuk, ha *előadásunk végén a tárggyal kapcsolatos kérdésekre* hozzászólásokra *a választ; tanácsot; útbaigazítást, készséggel megadjuk.*

Végül körültekintéssel válasszuk meg az előadások *helyét és idejét.* Legalkalmasabbak ezen célra a *központi fekvésű község* háza nagyobb közgyűlési terme, iskolák nagyobb tan- illetve tornatermei, melyek elegendő ülőhellyel rendelkeznek és kevésbé az egyesületek, klubok és párhelyiségek. Legmegfelelőbbek a *kora esti órák*, mert ilyenkorra az érdeklődők nagyobb része már otthoni rendes munkáját már elvégezte.

Használjuk fel tehát az elkövetkező hosszú téli estéket arra, hogy községünk haladnivaló felnőtt lakossága részére *gyümölcsstermesztési tanfolyamot rendezzünk*, amelyen hiányos ismereteinket kiegészítve és újakkal megerősítve *nagyobb felkészültséggel tudjanak* majd az elkövetkező évben úgy családjuknak mint a nemzetnek *több és jobb gyümölcsöt termeszteni.*

Debrecen.

Matós István.

Szőlészeti és borászati kérdések

2. Az amerikai direkttermőkről, tekintettel arra, hogy az 1938. évi XXXI. törvénycikk ezeket kivágásra illetve átoltásra ítélte — ideiglenesen az Othelló kivételével — ezekről majd a hegyközségi törvény tárgyalásánál szólok.

Szőlőgazdaságunk második nagy csoportja az európai fajtáké, melyek mint jól tudjuk bor és csemege szőlőkre oszthatók, mindkettő ismét fehér és vörös fajtákra. Ezen megkülönböztetést csak azért említem meg, mert a földművelésügyi kormány egyrészt a fentemlített törvényben, másrészt később kiadandó rendelkezésekben meghatározza, hogy melyik vidékre milyen bor és csemegefajták legalkalmasabbak, illetve melyek telepíthetők. Itt kapcsolódik azután össze az amerikai alanyfajták tulajdonságainak ismerete, továbbá az oltványoknak, illetve az európai fajtáknak tulajdonságbeli különbsége. Nevezetesen ha szőlőt akarok telepíteni, nemcsak a talaj összetételét kell ismernem, és ha az kötött, az alanyfajták megválasztását, hanem az európai fajtákra is a jellemző tulajdonságokat. Megvannak ugyanis az egyes borvidékekre jellemző fajták, pl. tokajhegyaljának a furmint és hárslevelű, együtt adva a szomorodnit, vagy több borvidéknek, így az alföld nagy részének is a kadarka. Messze vezetne, ha itt a tulajdonságokat részletesen ismertetném, de a kadarkánál közismert tulajdonságot megemlítem s ez a rugósság. Ez a tulajdonság fajtajelleg, talajösszetételi ok, a virágzás ideje alatti kedvezőtlen klímaviszonyok, a megtermékenyülés egyenletlen volta, mely a termő alkatrészek rossz

növényteni kifejlődésében keresendő, stb. lehetnek előidézői. Ezen lehet segíteni a szelekcióval, bizonyítja az, hogy ma már van nemes kadarka, melynél ugyan vannak visszaütések, de a rendszeres szelekciós munkával kifogástalan egyedek és termők állíthatók elő. Ez a lényege a többi fajtáknál tekintetbe veendő alaptulajdonságoknak is. Mindez pedig a tárgykörben való elmélyülést kíván s reszortmunka.

Sok szó esik manapság arról a számunkra fontos nemzetgazdasági kérdéstről, hogy szőlőtelepítésünk csemegefajtákkal történjék-e, vagy bortadó fajtákkal. Ez is egyik aktuális problémája szőlőgazdaságunknak, mely azonban szakembereink sőt nemzetgazdászaink előtt is meglehetősen tisztázott. Bár a jelenleg folyó háború az ezirányú fejlődést egyelőre hátráltatja, az ma már mégsem kétséges, hogy szőlőtelepítéseinket az irányított gazdálkodás keretébe kell beállítanunk. Szorosan véve ez azt jelenti, hogy bortermelésünk területét át kell állítani fokozatosan, meghatározott mértékben és minőségekben csemegezőlő termelésre, mert bizonyított az a tény, hogy a külföld még lényegesen több csemegezőlőt venne át tőlünk, mint amennyit ezidőszertint exportálni képesek vagyunk. Az ugyanis nem irányadó, hogy mekkora a csemegezőlő területünk, hanem az a lényeges, hogy melyek azok a fajták, melyeket a külföld átvesz. Természetesen nemcsak a külföld felvevőképességéhez kell alkalmazkodnunk, hanem annak igényeihez is. (Folyt. köv.)

Dr. Németh János.

H I R E K

— **Esküvő.** Kövy Magdolna esztergomi gazd. szaktanő és Szölgvény Pál banktisztviselő házasságot kötöttek.

— **Felhívás.** Felkérem azon kartársakat, akiknek óradíjas szolgálatuk van, feltétlen jelenjenek meg a közgyűlésen, mert az óradíjas évek beszámítása érdekében ott fontos lépések történnék. Weiland Piroska.

— **Áthelyezés.** A vkm. Miklósné Rakolczai Mária gazd. szaktanőt Jászberényből Esztergomba, Fazekas Dezsőt Nagykőrösről Csanádapalotára, Kővári Istvánt Monorról Köröstarcsára, Szentirmay Vilmát Szentistvánról Jászberénybe, dr. Zsögönné Szilágyi Piroskát Kiskundorozsmáról Szeged-Szatymazra, Gáspár Irént Szeged-Szatymazról Gyöngyösre, Puy Istvánt Köröstarcsáról Kiskunfélegyházára, Gáspár Lászlót Kiskunfélegyházáról Hevesre helyezte át, utóbbit az igazgatói teendőik ellátására is megbízta.

— **Uj beosztások.** A vkm. Lábass Istvánt a makói, Tass Eleonórákat a kiskundorozsmai, Kasza Mártont és Murányi Erzsébetet a szeged-röszkei, Pongrácz Évát a szeged-alsóközponi, Mydló Juliannát a köröstarcsai, Lasztóczy Etelkát a mezőberényi, Borbélyné Irlanda Kornéliát a szeghalmi és Hatvány Juliát a kiskunfélegyházi mezőgazdasági népiskolához segélydíjas gazdasági szaktanítóknak (nőnek) szolgálattételre beosztotta.

— **Látogatás.** Dr. Loczka Alajos, az V. 2. ügyosztály főnöke, Suhajda Tibor szakfelügyelő, Veniss Gyula szaktanítóképző-intézeti igazgató, Sulyok Elemér gazd. tanár, Mészöly Gyula kertész-tanár, Györfy Géza gyak. mezőgazd. népiskolai igazgató, Fazekas M. Blandina a Constantinum leánynevelő intézet főnöknője, Galler M. Bernardina és Moullin M. Antónia tanárnők kíséretében meglátogatta a kiskunfélegyházi mezőgazdasági népiskolát. A vendégek úgy a tanügyi berendezkedést, mint a gazdaságot tüzetesen megismerlétek. Különös tetszést aratott a gazdag gyűjtemény-tár, a tantermi berendezés, a renovált, korszerű istálló és új magtárépület, valamint a szarvasmarha és sertésállomány. Az iskola tantestülete örömmel fogadta a látogatók elismerésnyilvánítását, annál is inkább, mert az szakértők, reális kritikusok részéről történt és ambíciófokozó hatásokat hagy a jövőre.

— **A magyar föld sorsa szempontjából igen értékes könyv jelent meg dr. Péter Ernő tollából „Földbérleti szövetkezetek a magyar földbirtokpolitika szolgálatában” címmel, mely részletesen foglalkozik azokkal a közgazdasági tényezőkkel, melyek nagy szerepet játszanak a föld szövetkezeti alapon történő hasznosításánál, különös fontosságot tulajdonítva a mezőgazdasági népoktatásnak,**

mely fejezetnél azonban sajnálatosan összevonja a gazdasági továbbképzők munkáját a még mindig „önálló gazdasági népiskoláknak” titulált mezőgazdasági népiskolák munkájával és a szaktanítók képzését 4 hetes tanfolyamon degradálja; az igazi tömegoktatás lehetőségét a téli gazdasági iskolákban látja, de megelégedezik a 24 000 növendéket számláló mezőgazdasági népiskolákról. A sokoldalú megvilágítással, a törvények ismertetésével, az egészséges elgondolások közreadásával hasznos munkát végzett a szerző. (Budapest, VIII. ker. Kender u. 39. Szalay Sándor könyvnyomda.)

— **Magyar diákkalauz-t** adotta ki a MEFHOSz. 1 pengős árban, ami útmutatással szolgál az összes egyetemek, főiskolák, szakiskolák és szaktanfolyamok, internátusok, menzák, diákegyesületek és közhasznú intézményekről.

— **Érdekes számok.** A szegedi tankerület 15 mezőgazdasági népiskolájában az 1939/40. tanév végéig 4597 tanuló járt. Ezek szülőinek foglalkozása a következő volt: Törpebirtokos 982 szülő (21·3%), kisbirtokos 767 (16·7%), feles 224 (4·9%), részes, harmados 231 (5%), napszámos 1268 (27·5%), cseléd 187 (4·1%), iparos 437 (9·6%), kereskedő, kofa 115 (2·5%), más foglalkozású (vasutas, fuvaros stb.) 386 (8·4%). Ezek az adatok igazolják, hogy a tanulók szüleinek 38%-a földbirtokos, 9·9%-a a feles és részes gazdálkodó: szorosán földműveléssel foglalkozó szülő gyermeke 47·9%. Aránylag kevés a szülők között a kereskedő, csak 2·5% és az iparos. A cselédek 4·1%-át sem vehetjük mind mezőgazdasági cselédeknek, mert vannak közöttük háztartási és más alkalmazottak is. Sok a napszámos szülő (27·5%). Ezek többsége már mezőgazdasági napszámból él, de vannak vasuti és téglagyári stb. munkások is. Közölhetjük összehasonlításképpen, hogy a felső ipariskola tanulói közül földbirtokos szülője van 0·4%-nak, az iparostanonciskolákban 18·8%-nak, a felsőkereskedelmi iskolákban 11·8%-nak, a kereskedelmi szaktanfolyamok 9·5%-nak, végül a kereskedőtanonciskolákban 13%-nak. Napszámos szülő az iparostanonciskolákban 36·5%-al szerepel. A tanulók szülei közül 2236-nak (48·6%-nak) van kisebb-nagyobb földbirtoka. Ezeknek nagysága és végösszege a tanulók bemondásai alapján bizonytalan. Még sok szülő maga sem tudja földbirtokának vagy gazdálkodási területének pontos adatait nem még az iskolába járó gyermeke. Tájékoztatás szempontjából némi figyelmet érdemelnek azonban a tanulók bemondási adatai is. Ezek szerint szülő és gyümölcsöskertje a szülők 18·5%-nak, konyha és házikertje 25·6%-nak van. Házhellyel csak 7·6% rendelkezik. Érdemes volna ilyenmű adatokat iskolánként részletesen feltárni és feldolgozni, hogy megtudjuk hány kat. hold kertre, szántóföldre stb. hat

ki közvetlenül az iskola munkája és hogy egy-egy iskola tanításával mennyi termőföld sikeresebb hasznosítását szolgálhatja. Milyen más volna a felvett tanítási anyag, ha tudnók, hogy pld. mikor konyhakertészetet, szőlőművelést tanítunk, ezek a tantárgyak ennyi és ennyi kat. holdat érintenek.

— **Hirdetés.** A turkevei mezőgazdasági népiskola telivér, törzskönyvezett mangalica tenyésztésében 7 hónapos süldőkocák kerülnek eladásra október hónap folyamán. Az állomány Bang- és fertőzésmentes. Származása úgy hizékony, legelőbirás, mint szaporaság szempontjából kifogástalan. Nagytestű és darapercentre, kísérleti hizalásokkal kipróbált ösöktől származnak. Már most jelezzük, hogy kanjaink 1941. márciusában 13 hónapos korban kerülnek eladásra.

— **A Magyar Katonaujság** című képes hetilap a magyar katonanemzet fiához szól. A katonai nevelés, kiképzés és nemzetvédelem ma már mindannyiunkra nézve fontos munkáját szolgálja. Felvilágosít, tanít és szórakoztat, közhasznú ismereteket terjeszt, ápolja és fejleszti azokat a hazafias és harcos erényeket, amelyeknek összessége a Zrinyi Miklós-i magyar katonaezsményt jelenti. A lap megrendelhető az évi 5 P előfizetési díjnak a 22 220 sz. postatakarékpénztári csekkszámra történő előzetes befizetés útján. A Magyar Katonaujság szerkesztősége és kiadóhivatala Budapest, VIII. Reviczky u. 4/b.

— **Nem csak önmaga, hanem a tanítói közösség szociális és gazdasági érdekeit is szolgálja az, aki belép az Ötvös-Alap Önszegélyző és Családjóléti Osztályába!**

Érdekes kérdések

1. *Miképp idézhetjük elő a kukorica beérését a lezászlózáson kívül?*

2. *Szokás-e Amerikában a kukoricafosztás és morzsolás?*

3. *Milyen hatással van a tejhozamra a tök husa?*

4. *Miért tud még hangot adni a lenyakazott tyúk és kacsá?*

A feleleteket október hó 15-ig kérjük megküldeni.

1940. szeptember havi kérdéseink megfejtése:

1. Az őszi szántásnak őszi elmunkálása ajánlatos erősen kötött sziktalajon, ahol előreláthatólag a tél fagybeérlelése nem lenne teljes hatása.

2. Eketalp-betegségnek vélték a múltban az állandóan ugyanazon mélységre való szántás okozta kergesedést a művelt és műveletlen talajréteg között. Tény azonban, hogy úgyszólván sosem szántunk egyenlő mélyen. A kemény és káros kergét

nedves talajban keni el és okozza az eketalp rögzösödésre hajlamos földeken.

3. Azért található szakállas buza a tarbuza-vevényekben, mert az őszi buza bár túlnyomóan öntermékenyülő növény, — a tarbuza mégis nyíltabb virágzik.

4. Két szívcsont (ossa cardis) van a szarvasmarha szívében az aorta rostos gyűrűjében. A jobb oldali 6 cm, a bal 2 cm. hosszú.

Helyes megfejtést küldött be 12 előfizető.

Részben helyes megfejtést küldött 3 előfizető.

Jutalmazásban részesült Simek Ferenc tanár. Bpest, Ör-u. 4.

Megfejtések Balatoni Béla mezőgazd. iskola, igazgató, Székesfehérvár, Koppány u. 15—17. sz. címre küldendők.

A szerkesztő postája

B. G. B. R. Az új sajtótörvény és a lapkorlátozási rendeletek szigorúan előírják a lapok célkitűzéseinek pontos betartását. Lapunk csak gazdasági vagy szakoktatási témákkal foglalkozik az egyesületi ügyek tárgyalása mellett. A cikkek szépirodalmi vagy napilapokban teljes mértékben megállnák helyüket úgy tartalmuk, mint feldolgozásuk szempontjából.

Érdeklődő! Az érdekes kérdések feltevéséhez más is hozzájárulhat. Kérem a felteendő kérdéseket a helyes megoldással együtt Balatoni Béla kartársnak Székesfehérvár, Koppány u. 15—17 sz. címére küldeni, lehetőleg minél többet. Ezután a megfejtések is oda küldendők.

L. L. Fokozott gondozásuk kívánatos, hogy megtartsák ruganyosságukat és formájukat, a túlságos öntözés és bő táplálék folytán nagyra nőnek, ritkaszüvetűek lesznek és veszítenek értékükből.

P. Dorozsma. A fű sűrűsége és színe teszi tetszetőssé.

Iskolaigazgatók! A nagyarányú személyi változásokról csak szórványosan kap a szerkesztőség értesítést, pedig ezt igen gyakran kéri.

Kérelem! Az 1939. évi januári számunk teljesen elfogyott. Kéri a szerkesztőség azokat, akik fölös számmal rendelkeznek, küldjék azt a szerk. címére.

A lap kiadásáért felel: Pigniczky Ferenc elnök, Szekszárd. Kiadótulajdonos: Gazd. Szaktanítók Orsz. Egy., Szekszárd. Előfizetési díj: Egy évre 8 — pengő. — Az előfizetési- és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanítók Orsz. Egyesülete főpénztárának Kisújszállásra az 54.135. csekkszámán küldendők. Megjelenik augusztus hó kivételével minden hó 1-én.

Szerkesztőség: Kiskunfélegyháza.

— Az egyesület tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják. —

Vesszősi József könyvnyomda Kiskunfélegyháza. Nyomdáért felelős: Tóth Miklós üzemvezető 2747.